

Bilimsel Çalışma, Yapay Zeka, İşsizlik

Keywords: scientific method, artificial intelligence, genetics, biotechnology, nanotechnology, advanced materials, robotics, productivity, unemployment, bilimsel araştırma yöntemi, yapay zeka, genetik, biyoteknoloji, nanoteknoloji, ileri malzemeler, robotik, verimlilik, işsizlik

Aydınlanma hareketi ve sonrasında aklın öncülüğünde dünyayı ve evreni anlama arayışının sonucu olarak kristalize edilen ve bilimsel çalışma yöntemi olarak tanıtılan yaklaşım artık tıkanmıştır. Aslında bunun nedeni bu yöntemin başarılı olması değil çok başarılı olmasıdır.

1900'lerin başlarında ünlü bir teknoloji uzmanının “artık keşfedilecek her şey keşfedilmiştir” sözünü bugün gülümseyerek hatırlıyor olabiliriz. Fakat bugün bilim dünyası benzer bir şekilde önünü görememektedir. O ilk sözden bu yana epey bir şey keşfedildiğine göre bu kez gerçekten de keşfedilecek çok az şey kalmış olabilir.

Yapay zeka, genetik, biyoteknoloji, nanoteknoloji, ileri malzemeler, robotik gibi alanlardaki gelişmeler insanı insan yapan üstünlüklerin artık insanlığın ürünü olan makinelere kaptırılmak üzere olduğunu gösteriyor. Şu anda bu alanlarda insanlığın en zeki bireylerinden önemli bir bölümü çalışmakta ve hepsi de insan vücudunun ve özellikle de insan beyninin sınırlarını araştırmaktadır.

İnsan beyninin tüm sınırları çözüldüğünde hem onun manipüle edilmesi çok kolaylaşacaktır, hem de insan beynine benzer işler yapan yapay zeka ürünlerinin geliştirilmesi mümkün olacaktır. Şimdi bile çok gelişmiş çağrı merkezleri finans kurumları tarafından kullanılmakta ve işlemlerin çoğunluğu için insan müdahalesine gerek kalmamaktadır. Bu tabii ki işsizliğe yol açmaktadır ama o ayrı bir tartışma ve araştırma konusudur.

Bilimsel yöntemin tıkanması da tam bu noktada gündeme gelmektedir. Bilim beynin sınırlarını çözüp te onun işlevlerinin yapay olarak oluşturulmasını mümkün hale getirdiğinde artık insan zekasına gerek kalmayacaktır. Önce en basit işler kaybolacak, sonra daha karmaşık olanlar, daha karmaşık olanlar kaybolacaktır. En sonunda da, doktorluk, hakimlik, bilim adamlığı artık meslek olmaktan çıkabilecektir tabii eğer önlem alınmazsa.

Bilimsel çalışmalar doğrudan değilse de dolaylı olarak yönlendirilmektedir. En prestijli olan ve endekslere giren dergilerin editörlerinin yayın öncelikleri, devlet kurumlarının ya da büyük özel şirketlerin desteklediği projelerde aradığı kriterler bilimsel çalışmaların salt bir öğrenme ve araştırma merakı ile yapılmadığını gösteriyor. Bu belki eskiden de vardı ama artık çok fazla kendini belli ediyor. Amaç bilimsel çalışmaların sonucunda pazarlanabilir ticari ürünlerin elde edilmesidir.

İşte bu nedenle bilişim, nanoteknoloji, genetik gibi alanlar büyük destek görürlerken çevre koruma, yok olan türlerin yeniden üretimi ve az rastlanan bazı hastalıkların araştırılması teşvik görmemektedir. Yine bilebildiğimiz kadarıyla uzay çalışmaları da çok pahalı olduğu için yavaş gitmekte ve araştırma paraları daha yeni cep telefonu modellerine aktarılmaktadır.

İşte bunlar, bilimsel ve teknolojik araştırmaların, inovasyonun moda bazı konuları olduğunu ve bu modaların da bu araştırmaları destekleyen kişi, şirket ve kurumların önceliklerine göre şekillendiğini gösterir. Bu da bilimsel çalışmaların tıkanmasının ana nedenidir. Artık doğanın ve evrenin sınırlarını arama çabası ana bir ticari problemin alt problemlerini çözme çabasına dönüşmekte ve bilim adamları mühendis, mühendisler teknisyen, teknisyenler de işçi düzeyine düşmektedir.

Görünüşte insanlık tarihinde hiç olmadığı kadar bilim adamı ve mühendise sahibiz ve daha önce hiç olmadığı kadar bilimsel çalışma ve makale yapılıyor. Fakat bunların hepsinin sonu gelmek üzeri. Bu olağanüstü çalışma insan beyninin sınırları çözümlene kadardır. Bu çalışmanın en büyük hedefi budur. Bu olduğunda artık seri üretimle yapay insan beyinleri üretilebilir. Bunlar normal insan beyninden çok daha büyük, çok daha hızlı ve çok daha yetenekli olabilirler.

Aslında bilimsel çalışma tıkanı demek, insanlık tıkanı demektir. Bilimsel çalışmalar insan beyninin üst düzey ürünleri arasındadır. Diğerleri edebiyat, şiir, sanat ve müziktir. Bütün bu konularda insan beynini aşacak özellikte yapay zeka ürünleri üretilebilirse akla gelen hiçbir konuda artık insana ihtiyaç kalmayacaktır.

Bu süreç şu anda bile yaşanmaktadır. Son üç yıldır küresel bir kriz yaşanmakta ve bütün dünyada işsizlik oranları yükselmektedir. Uygulanan politikalar, verilen destekler, sağlanan eğitimler işsizlik sorununu çözmeye yetmemektedir. Çünkü sorun yanlış teşhis edilmektedir. Bu işsizliğin nedeni insanların taleplerini kısması değildir yakın geçmişte en ileri teknolojilere yapılmış olan aşırı yatırımlardır.

Firmalar artık dünya çapında ve çok daha verimli iş yapmaktadır. Sadece firmalar değil devletler de hatta bireyler de teknoloji kaynaklı verimlilik artışının nimetlerini yaşıyorlar. Fakat verimlilik artışı bedelsiz değildir. Bir işyerinde daha yeni teknoloji kullanarak işler daha verimli yapılıyorsa orada artık eskisi kadar çok kişinin çalışmasına gerek yoktur çünkü eskiden yapılan işlerin bazıları teknolojiye devredilmiştir.

Örneğin en ileri teknolojiyi satın alıp da en gelişmiş yapay zekaya ait otomatik bir çağrı merkezi sistemini kuran bir bankanın müşterisi işlerinin %90'ını hiç insan eli değmeden bu sistem ile yapabiliyorsa, insan eli değdiğinde de bu ancak mezuştan kaynaklanan basit işler için oluyorsa o işyerinde iki şey olur. Birincisi çalışan sayısı azalır. İkincisi çalışanlar daha az kalifiye olurlar. Bir iki tane kalifiye eleman beklenmedik durumlar için tutulur o kadar.

İnsanlar bu durumda suçu kendilerinde bularak eğitimler almaya ve kendilerini daha çok geliştirmeye çalışırlar. Lise mezunu olanlar iki yıllık okullara, iki yıl mezunu olanlar lisans böümlerine, onlar yüksek lisansa girerler. Yüksek lisans sahibi olanlar doktora yapar, doktora yapmış olanlar doçent olmaya çalışırlar. Yine bunun gibi mesleki sertifikalardan bir kaç tane edinmeye çalışırlar. Devlet destekli eğitimlere katılırlar.

Oysa bunların hiçbiri çözüm değildir. Sorun ortaya konmadan çözüm de ortaya konamayacaktır ve işsizlik için harcanan kaynaklar da boşa gidecektir. Sorun şudur: Şu anki teknolojik gelişmişlik düzeyimizle çalışmak isteyen bütün insanlara yetecek kadar iş yoktur. Gelecekte işler artmayacak azalacaktır. Çünkü, teknoloji geliştikçe daha çok işi elimizden alacaktır. Teknolojik gelişme ise durmak şurada dursun hızlanmaktadır.

Çözüm sorunun kabul edilmesiyle başlıyor. Ortada yeteri kadar iş yoksa niye insanlar hala haftada 45 saat çalışıyorlar. Hala Cumartesi günü çalışanlar var. Oysa artık Cuma'nın bile tatil edilmesi gerekir. Gelecekte, hem de yakın bir gelecekte çalışma günleri üç güne inecektir ve en sonunda da insanlar bugün anladığımız anlamda işe gidip gelmeyeceklerdir.

Haftada üç gün işe gidilmesi de artık gereksizdir. Üç günlük çalışılabilir ama bu haftaya daha dengeli dağıtılabilir. Bir çok meslekte kişi istese işini gece 2 ile 4 arası yapabilir. Yazılımcılar, muhasebeciler örneğin. Fakat biz hala 1850'li yıllarda oluşmuş olan Sanayi toplumunun kurallarına göre iş hayatımıza

yön vermeye çalışıyoruz. Sanayi sonrası çağda, bilgi çağında, GNR (genetics, nanotechnology, robotics) çağında yaşadığımız halde bizi yöneten insanlar (hem ülkede hem dünyada) sanayi toplumu değerlerine göre eğitildikleri (yani koşullandırıldıkları) için sanayi sonrası toplumun işsizlik sorununun kaynağını bile doğru tespit edemiyorlar ve daha fazla eğitimi çözüm olarak öneriyorlar.

Oysa insanları nereye kadar eğiteceğiz. Bütün insanlar prof mu olacak. O da yetmeyecek yeni ünvanlar mı icad edeceğiz? Bu sürecin sonunda onlara ne vaad ediyoruz? Bu süreç onların işsizliğine nasıl çözüm olacak.

Hiç bitmeyen bu eğitimlerin tek faydası varsa o da insanların kendisiyle başbaşa kalıp boşluğa düşmesini önlemesi. Ayrıca, ne iş yaptığını soranlara “öğrenciyim” diyebilir ve işsizlik istatistiklerinde işsiz olarak görünmez. Aslında işsizdir. Bütün insanlık işsiz ve bizi teknoloji işsiz bırakıyor. Onu biz ürettik ama bize zarar veriyor.

Burada teknolojiye ve teknolojik ürünlere savaş açalım demiyorum. Bu hiçbir işe yaramaz. Fakat başka bir şey söylüyorum. Neden bu teknolojinin getirdiği verimlilik artışının bir kısmı da çalışanlara yansıtılmıyor ve onların toplam çalışma saatleri kısıtlanmıyor. Hele büyük şehirlerde bu süreleri o acımasız trafikte geçen zamanı da eklemeliyiz.

Bir alternatif olarak, şirketler gruplara ayrılrsa ve herkes bir gün kapalı olsa ve çalışanlar bir gün daha tatil yapsa olmaz mı? Çok kritik işler için nöbetçi konulabilir. Ya da eczanelerin yaptığı gibi o sektördeki bir şirket nöbetçi olabilir.

Bunların birçok kişi için çok hayali ve ütöpik geldiğini biliyorum. Fakat gelecek şimdiden geldi. Teknolojik gelişmeler hız kesmiyor. Bilim adamları yaptıkları çalışmalarla önce bizim sonumuzu sonra kendi sonlarını hazırlıyorlar. Fakat madem ki bu süreci durduramıyoruz bunu insanlığın yararına kullanıp insanlığın ortalama yaşam kalitesini yukarı çekemez miyiz? Çekebiliriz ama önce durumun ve sorunun farkında olmamız gerekir.

Hazırlayan: Serhat Erdem, Ocak 2011

srht_erdem@yahoo.com

info@tech-strategy.org

www.tech-strategy.org

Kaynak: Futurist ve yapay zeka uzmanı Amerikalı Ray Kurzweil'in kitaplarından yararlanılmıştır.